

vyhlášení výsledku také skutečně vystoupil generál *Plastiras* diktátorským prohlášením, jež se však nemohlo udržet proti odporu, organisovanému s druhé strany generálem *Kondylisem*. Zasažení presidenta *Zaimise* se podařilo odvrátiti krvavé srážky a instalovat zákonný režim, opřený o majoritu sněmovny. *Dr. R. Procházka.*

LITERATURA.

ROBERT MICHELS: ITALIEN VON HEUTE. Politische und wirtschaftliche Kulturgeschichte von 1860 bis 1930. Nakl. Orell Füssli Verlag, Curych a Lipsko 1931. Stran XI + 410, cena 18'25 frs.

Italie a zejména výstavba italského fašistického státu upoutala nejenom zájem praktických politiků, nýbrž také vědeckých pracovníků. Mezi ně patří též Robert Michels, učenec světového jména, jehož přítomné dílo vyšlo jako pátý svazek sbírky státně vědeckých monografií „*Der Aufbau moderner Staaten*“. Ačkoliv nedávno bylo českým překladem zpřístupněno dílo *H. W. Schneidera: Fašismus, jeho teorie a praxe v Itálii*, nemůže studie Michelsova zůstat bez povšimnutí, ježto knihu *Schneiderovu* ještě v mnohém předčí. Je to krásná monografie, bohatě dokumentovaná a dané thema úplně vyčerpávající.

Není myslitelno, aby někdo, kdo chce podat všestranný přehled základu a rozvoje dnešní Italie, omezil se časově jen na dobu od vzniku fašismu. Také Michels udělal velmi dobře, že se vrátil zpět do minulosti. Jinak by se mu bylo nepodařilo zachytit a srozumitelnou učinit dějinnou souvislost vývoje, jehož výsledkem byla výstavba poválečné Italie, neboť tak složitý společenský útvar, jakým je stát, nemůže vyrůstí přes noc.

Základ byl položen politickým sjednocením Italie, ačkoliv i potom vznikaly vždy nové a nové problémy, s nimiž se mladé pokolení musilo postupně vyrovnávat. Bylo to zejména myšlenkové vypracování principu národnostního, jemuž se dostalo zajímavého doplnění myšlenkami stoupenců italského socialismu. Dále přišlo v úvahu pozvolné oslabování principu smýšlení demokratického se současně postupujícím zanikáním myšlenek revolučních. Naskytla se řada vnitřně i zahraničně politických otázek: poměr církve a státu; pozvolna se měnící životní sloh, kdy Italie opouštěla starou tradici země „*dolce farniente*“; rasové rozdíly mezi obyvatelstvem jiho- a severoitalským; poměr Italie k Německu, Rakousku, Rusku, Anglii a Francii.

Druhá část knihy *Michelsovy* zahrnuje dobu od přechodu stol. 19. a 20. až do vypuknutí světové války. Tato doba stála ve znamení rychlého kulturního i hospodářského rozmachu země: byla zahájena nová finanční politika a nová orientace politiky zahraničního obchodu; byly učiněny značné pokroky v rozvoji moderního průmyslu, což bylo hlavně umožněno intensivním využitím vodní síly na výrobu elektrické energie (už v r. 1905 měla Italie tři ze šesti největších evropských elektráren!); stejně pozoruhodné byly výsledky v hygienických a kulturních poměrech širokých vrstev. Ke slovu se hlásily nové, svěží síly a nový vzruch, a to z tábora nacionalistů, tak též z tábora socialistů. Italie vyrůstala v opravdovou šestou velmoc, když jí byla formálně uznána již předtím na londýnské konferenci r. 1867. A toto vědomí kypící síly ji také přivedlo do světové války.

Třetí hlavní díl knihy, který je počtem stránek nejobsáhlejší, je také nejzajímavější. Je přehledným obrazem Italie po světové válce, t. j. Italie fašistické. Mezi hlavními pří-

činami, které italský fašismus přivedly k vítězství, Michels uvádí: 1. rozhořčení patriotů, kteří viděli v revolučním dělnickém hnutí ohrožení výsledků války; 2. v zoufalství vrstvy intelektuálů, kteří již za války těžce strádali a nyní se obávali, že budou utištěni také sociálně; a konečně 3. v obavách podnikatelských kruhů, aby nepřišly o svůj majetek. V této souvislosti si také musíme uvědomit, že poválečné Itálii hrozilo zprvu velké nebezpečí vnitřního rozvratu hospodářského i společenského a že měla na vybranou mezi bolševismem a radikálním znovuoobením porušeného řádu něčí pevnou rukou. Itálie se tehdy rozhodla pro cestu druhou, tím spíše, že jí v Mussolinim vyrostl energický diktátor. (Michels tu přímo praví, že italským vrstvám lidovým mnohem více odpovídá typ silného vůdce, než typ demokracie parlamentární, jež je pro politickou a vůbec kulturní nevypělost širokých vrstev neuskutečnitelná. Bezpečně tu poznáváme autora knihy „Strany a vůdcové“, kde rozvinul své učení o „železném zákonu“ oligarchie.)

S velkou pečlivostí a velkými věcnými znalostmi autor sleduje vývoj poválečné Itálie na jednotlivých úsecích činnosti státní a organizace společenské. Věnuje náležitou pozornost výstavbě nového života hospodářského, pracovnímu zákonodárství, otázkám finančním, průmyslovým a obchodním, rozvoji italského vysokého školství, poměru církve a státu, cizineckému ruchu a četným jiným. S obzvláštní důkladností probírá delikátní poměr politiky italské a francouzské, aby skončil některými výhledy do blízké i vzdálené budoucnosti.

Celkem možno říci, že dílo Michelsovo je souborem ohromných vědomostí, které jsou stejně zajímavé jako poučné. Spisovatel zůstává vzácně věcný a objektivní, třebaže se netají svými sympatiemi k fašismu. Pro nás pak má pročtení jeho díla význam hluboce výchovný: kdo si pozorně přečte jeho rozbor vzniku a růstu fašismu, pozná, že je to politický a hospodářský útvar, vyrostlý z typických poměrů italských, který měl své zvláštní (i t a l s k é!) podmínky rázu geografického, hospodářského, politického, psychologického i sociologického, a že tedy umělé přenášení fašismu do poměrů a podmínek jiných stane se povrchním a naivním nošením černých košil nebo zdravením à la Mussolini!

Dr. Ant. Obrdlík.

BIBLIOGRAFIE.

ČESKÁ.

- BENEŠ (K. J.). — 1848 v projevech současníků. Praha, Aventinum 1932. 175 str. 24.—
- BUDAY (J.). — Výhledy katolicizmu na Slovensku. V Bratislave 1932. 35 str.
- ČERVINKA (E.). — Jak byla provedena pozemková reforma na velkostatkách římsko-katolické církve. V Praze, Volná myšlenka 1933. 59 str. 6.50.
- DRUŽSTVA (Výrobní a pracovní) ve slovech a obrazech. V Praze, Ústř. svaz čl. družstev 1932. 191 str. 6.—
- FOLPRECHT (J.). — Čechoslováci polští. V Praze, Komenský 1932. 74 str. 12.—
- FRIČ (M.). — Neutěšený hospodářský vývoj na Slovensku a Podkarpatskej Rusi. Bratislava 1932. 62 str.
- FUCHS (A.). — Chytrost či moudrost v politice. (Macchiavellism). V Praze, Stát. nakl. 1932. 148 str. 7.50.
- GORKIJ (M.). — S kým jdete, „mistři kultury“? Odpověď inteligentovi. Praha 1932. 48 str. 3.—
- HARTMANN (J.). — BACHRACH (K.). — ŽIVANSKÝ (B.). — Zemědělské průmysly čl. v krizi. V Praze, kom. Řivnác 1933. 75 str. 12.—
- HOCH (K.). — Židé u nás před rokem 1848. V Praze 1933. 5 str.

Vydavatelé: Dr. Jaroslav Krejčí a Vilém Koudelka. Odpovědný redaktor Vilém Koudelka. Revue »Moderní stát« vychází jednou měsíčně s výjimkou dvou prázdninových měsíců. Celoroční předplatné v tuzemsku Kč 100.—. Jednotlivá čísla Kč 12.—, dvojčísla Kč 18.—. Pro cizozemsko zvyšuje se předplatné o poplatky poštovní na ročních Kč 115.—. Kdo si ponechá ukázkové číslo, považuje se za odběratele. Odbírání časopisu přestává jen písemnou vypovědí. Pouhé vrácení výtisku nestačí. Novinová sazba povolena řed. pošt a telegrafů č. j. 85.224/VII.28. Toto číslo vyšlo v měsíci dubnu 1933. Tiskem Státní tiskárny v Praze.